ПОЈЕДИНИ БРОЈ 50 ПАРА.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и празника. — Претплата је 400 К на годину, 200 К на пола године, а 100 К на четврт године; за Америку 5 долара на годину. Претплатити се може бар на четврт године

Издавалац „Застава“ д. друштво.

ЗАСТАВА

ОРГАН РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Поштарина плаћена у готовом.

Рукописи за лист шаљу се на уредништво „Заставе“, а новац за претплату и огласе на администрацију „Заставе“ Нови Сад, Лазарева улица број 14. — Телефон бр. 110. :: Рукописи се не враћају ::

Издавалац „Застава“ д. друштво.

Број 182. Нови Сад, у недељу 14. августа 1921. Година LII.

Наше разграничење са суседима.

Дубоко смо већ загазили и у трећу послератну годину, а питање разграничења са нашим суседима још није решено. Имајући у виду велику важност рада на нашем омеђавању са суседним државама, наша влада је још у самом почетку рада наредила нашим комисијама, да убрзају своје радове и да отклањају све несугласице, које би сметале брзом омеђавању граница.

Са свима суседима, који опкољавају нашу границу, наша држава има да изврши разграничење. Резултати досадањег разграничења изгледају овако:

Са Бугарском извршено је разграничење дуж целе старе и нове границе осим на сектору Струмице, где су географске карте биле нетачне, али ће се у најкраћем времену разграничење и ту извршити, те ће на тај начин наша граница према Бугарској бити дефинитивна, а остаће да се реше још само извесна правна питања.

Уговором о границама од 10. августа 1920. године, одређена комисија састала се, како смо то већ јавили, у Базијашу, која ће ових дана имати да повуче дефинитивну границу између наше Краљевине и Румуније. Овом приликом учиниће се исправка границе знатним уступцима и с једне и са друге стране. Сва спорна питања у Банату изгледа да ће бити отклоњена. „Банатско питање“ ће се скинути с дневног реда, и наступиће између два суседа пријатељски и искрени односи.

Разграничење са Аустријом извршено је на дужини целог фронта осим Корушкој, где је рад одмах предузет после одговора Конференције Амбасадора на наш захтев о повлачењу границе реком Дравом. Неразграничени сектор у долини Лендве, где се налазе мађарске окупационе чете завршиће се такође ових дана, чим Трианонски уговор ступи на снагу.

Питање о границама са Мађарском отвара се такође одмах по ступању на снагу Трианонског уговора. Антантина комисија за разграничење, која ће радити у Барањи, већ је стигла у Печуј, те ће ускоро отпочети свој рад на разграничењу.

Међутим су предузети већ радови и на разграничењу са Италијом. У овом послу као што је познато, било је много тешкоћа, које је у општем интересу требало узајамним уступцима поклонити. Истичемо, да је у овом послу постојала добра воља и с једне и с друге стране, да се разграничење изведе што пре.

Услед последњих догађаја у Ријечкој Држави, комисија за разграничење Ријеке није могла приступити послу на време, али ће ускоро, чим се установи легитимна влада на Ријеци, отпочети на коначном успостављању њених граница.

Питање наших граница према Арбанији налази се у садањем тренутку пред Конференцијом Амбасадора. Наша влада је у своје време учинила извесне захтеве ради неопходне исправке границе у северном делу Арбаније према Призрену и Ђаковици, поштујући при свем том арбанашке границе од 1912. године.

Као што се види, питање нашег омеђавања са суседима није још коначно решено, те се не треба заваравати, да је сигурност наших пограничних крајева потпуно обезбеђена. Наша влада знајући од колике је важности сигурност и сталност наших граница, учинила је све за убрзање радова и отклањање несугласица које постоје са суседима, како би се ово питање, тако важно по нашу безбедност, једном коначно завршило.

А.

„Бог чува Србију“!

Често, у многим приликама могли смо се заиста уверити, да једино добри Бог чува Србију, јер да није тако, ко зна шта би досад све од нас било. Од нас и поред наших државних органа могла је наша јадна отаџбина грдно настрадати, нарочито сада при последњој комунистичкој акцији и њиховој превратној намери.

Нас и нашу државу спасао је од зла само добри Бог, јер наши добри чувари реда и мира у држави чини се као да су били преоптерећени свакојаким другим стварима и бригама, само не онима, које им спадају у дужност пре свега.

Овом ћемо приликом изнети само један одличан пример, како је заштићена наша северна државна граница. Све наводе које износимо, доставио нам је један наш пријатељ, који је у истој ствари већ поднео представку великом жупану бачком као и министру унутрашњих дела.

Ствар је у овоме. Баш на граници према Мађарској, на ушћу канала Краља Петра у Дунав а преко од Барање лежи село Бездан. Општина је велика, броји до девет хиљада становника, Мађара и нешто Немаца. Но судећи по презименима векик део становника словенског је порекла, ма да је данас загрижен Мађар.

И у такој општини, на тако експонираном месту наше државне власти нашле су за добро, да поставе само четири жандара, једног Србина учитеља и једног Србина за преводиоца у општинско звање, који треба онде да репрезентују наше државне власти. Општински бележник и сво његово помоћно особље, поштар и сви остали званичници у Бездану, без изузетка су Мађари, који не знају ни бекнути српски а који и неће да науче наш језик, јер мрзе и нас и нашу државу. Да је ова наша тврдња тачна, потврдиће ови случајеви. Државни празници се у Бездану уопште не славе. На општинску кућу се додуше извеси државна застава, у римокатоличкој цркви се на брзу руку и ујутру одслужи тиха миса и тиме је све свршено, јер госпон-бележник са својим друштвом обично у те дане чини на цео дан излете на Дунав, на рибљи паприкаш. Но то још не би ништа било, јер има и лепших слика из идиличног „државног и политичког“ живота општине Бездана. Општински бележник, као и други Безданци врло често имају неке „госте“ са стране, који се ником не пријављују и општинске власти уопште не воде бригу о њима, и ако то министарска наредба изричито тражи за странце. Близу је памети, да сви ти гости и странци долазе у Бездан само ради тога, јер ће одавде најлакше побећи преко у Мађарску. Дешавају се шта више и таки случајеви, да сам општински бележник издаје нека уверења и сведоџбе помоћу којих многи сумњиви типови долазе до путних исправа. А када је међутим била потера за Јухасом и Маринковићем, онда је г. бележник имао нека врло важна посла и није хтео да учествује у тој потери. Исто тако чини бележник све могуће, само да се опрости и оне мале српске колоније од шест особа. Једног Србина, општинског писара уђуткао је на тај начин, што му даје бесплатно храну. А учитеља Србина и четири жандара хтео би да се отресе разним интригама. Поджупан извештен о правом стању ствари и о правим намерама овога бележника, одговорио је врло благо и милостиво: да се треба оканути личне мржње и личне хајке! Господин поджупан може бити благ и добар у својој кући, али када се ради о реду, миру и о сигурности наше државе, онда би моро бити строг и енергичан. Ту не може и не сме бити обзира ни према коме.

Па као што је идиличан живот у општинском звању, исто је тако домољубан и лојалан рад и у безданским

ПОДЛИСТАК.

Дамјан Прерадовић — Голубинци.

17 **ИЗ МОГА АЛБУМА.**

V. Шта је самном било.

(Наставак.)

Правећи места и за себе и за мене, прогурасмо се сретно. Држао сам рубац на устима да се не види крв.

Прођосмо кроз трпезарију и онда около ходником у неку собицу.

— Тако, рече. — Овде сте сигурни, али ипак се закључајте.

Ето вам воде па се оперите, па кад воз оде, онда можете изаћи.

Ваш ће воз кренути тек кроз један сат.

— Хвала, господине! Ви ме избависте од великога зла.

— Ах, ништа, ништа, рече. Одсалутира и оде.

*

Тек што сам се опрао и очистио, жељезничка труба одјекну и воз крену и отпутова уз силну вику и галаму.

— Éljen! Éljen! громко се разлегало.

Кад се све поутишало, изађем на перон. Не беше нигде никога. Само што су конобари пајали столеве својим сервијетама.

Купим ту 4 карте и оловку и напишем мојима кући ово:

„Са пута у Ходмезе-Вашархељ шаље вам поздрав ваш Дамјан.“

Тек да знају да сам жив и камо путујем.

б. Лепотица.

Требало је да извадим карту за Вашархељ, али где? Непозната ми беше станица у Суботици. Прећем с перона преко трпезарије и нађем се у ходнику, који је ишао по преко. На вратима од трпезарије према ходнику стражарио је војник спушком о рамену. Одлучим се да њега запитам хоћу ли на десно, или на лево.

— Молим вас, где се ваде карте за Сегедин?

Он ме погледа и премери осорно.

— Magyarul beszélni! раздра се на мене и опсова ми вадрацку Мајку Божју.

„Па ја бих те запитао и мађарски да знам“, помислих, „али не знам“. И измакнувши се погледам по ходнику.

— Ви сте зацело из далека, господине, кад вам је ова станица тако непозната? Шта желите? Ја ћу вам показати, — прозбори ми девојка, која је 2—3 корака испред нас стојала у ходнику.

Ја се тргох кад зачух српски говор и погледам је.

Беше то девојче од својих 18—20 година. Врло лепа. Чисто, лепо и господски обучена.

— Хтео бих у Сегедин, рекох јој, — али ето не знам где се ваде карте.

— Изволте са мном.

Кренусмо на десно.

— Одакле сте, господине, ако смем питати?

— Ја сам из Срема.

— Шта-а, чак из Срема!? Хо, но то мора бити да су врло важни разлози и узроци, који су вас у ово бурно доба покренули на тако далеки пут. Зацело родбинске везе?

Изгледало ми је понајзгодније да то потврдим, али се опет тргох. Неваља! Јер, ако је и она случајно из Сегедина, па ме заокупи питањима ко ми је род и т. д. шта да јој кажем? Неваља!

— Не, госпођице, нису родбинске везе, већ трговачке.

Она ме премери од главе до пете, па јој се поглед заустави на мојим картама, које сам, онако у разговору, прелиставао с једне на другу. И пре но што сам ја дошао на мисао да их склоним, она потеже руком на њих и повуче их.

— А ви имате и неке карте; зацело их нећете знати овде предати. Дозволите да ја то учиним!

— Хвала вам, госпођице! Ја ћу те карте предати сам у жељезницу.

При тим речима повучем карте јаче к себи.

— Али ваш воз не иде са Срем, већ у Сегедин, па ће карте пре отићи ако их ја овде предам, и — повуче карте к себи.

Ја јој погледам јаче у очи. Из њих је сипао немо неки огањ пун нестрпљења.

„А-ха, тако ли је то? помислих ја. — Ех, онда је нешто друго. Сад ћемо с бојом на среду.“

— Госпођице, рекох, — лов неће упалити, ја сам већ продана роба!

— Како то? запитаће она погледавши ме значајно.

— Па, — — ја сам већ интерниран и то за Ходмезе-Вашархељ. Ево и доказа за то!

Машим се руком за џеп и покажем јој адресу на мојој пропратници.

— Него покушајте ви, лепа моја, срећу на другој муштерији!

Па ипак сам се изнедио кад је та лепотица дигла руку с мојих карата и окренувши се хитрим кораком некамо одмаглила и неосврнувши се.

Дакле погодио сам. Била је детектив.

— — — — — — — — — — — —

Оставши сам, упутим се правцем којим сам пошао с оном „лепотицом“ и наиђем на касу где се ваде карте за Вашархељ и за четврт сата оставих Суботицу.

Био сам у возу сам. Савијем хавелок, који сам био понео собом и легнем на седиште, а хавелок метнем под главу и — како сам био преуморан духом и телом, убрзо чврсто заспим...

У неке ме пробуди воз лупом и јаком трзавицом услед малко неспретнијег заустављања.

Скочим брзо и погледам кроз прозор. На станици нигде никог, али се запрепастих кад на осветљеној табли прочитах:

Hódmező-Vásárhely.

(Наставиће се.)

школама. Школе су тамо државне, на њима ради петнајест учитељских снага и од њих је само 1, словом један Србин. Додуше од преко седамсто школске деце пријављено је 219, који су са очеве стране српског и словенског порекла и које би безусловно и неодвлачно требало вратити нашем колу. Но школске власти, школски надзорник апсолутно није учинио никакве кораке и никакву акцију у овој ствари. И разуме се, онај једини српски учитељ не може сам ништа учинити, особито у онаквој средини. Тако на пример једно дете увреди свога друга само зато, што се зове Паушковић и што се признаје српскога порекла, са речима „vadrácz“ (дивљи Рац). Србин учитељ прво тражи и не добије задовољштине од месног учитељског збора. Он се затим обраћа школском надзорнику, који му кратко изјави, да реч „vadrácz“ не може бити за нас увреда. Дабогме, овај израз није био увреда за г. Богдана Попова, школског надзорника ни до 1918. године, док је био мађарски школски надзорник, па стога не може ни сада вређати његове српске осећаје. И потпуно је разумљиво, зашто тај господин брани и штити једнога учитеља, чији је син у мађарској пештанској војној академији, зашто се заузима за другог учитеља, који противпрописно прима државну припомоћ и зашто се толико заузима за бездански мађарске учитеље.

Нећемо даље да износимо слике и прилике из Бездана. Ово ће можда бити довољно, да наши меродавни кругови, жупанијска управа у Сомбору и министарство унутрашњих дела обрате мало више пажње, шта се ради не само у Бездану, него и у другим пограничним нашим местима. Чување наше државне границе мора бити поверено поузданим, добрим и енергичним рукама. Велики жупан бачки и министарство унутрашњих дела нека сматрају за своју дужност и то, да се побрину за обезбеђење наше границе.

Јер се може једном десити, да се и добри Бог расрди на нас и онда се нећемо више моћи поуздати у ону изреку да: „Бог чува Србију!“ **Т.**

Сан и стварност бољшевика.

Ја ћу вам испричати, шта вели једна врло интересантна књига. Ово је црвена књига званичног руског бољшевизма, која говори о рају на земљи, и иста се може свуда у Русији наћи као на јавним трговима, школама и на улици. Она јасно говори: докле може доћи диктатура једне класе људи, која је претворила лепу Русију у диктатуру тирана, како неколико бедних индивидуа без скрупула части владају, како су уништили приватну својину; да би све то бојадисали под фиирмом „једнакости“, како најљући противници милитаризма живе баш помоћу тог милитаризма!

Лепо дело, казаће свако ко прочита ову књигу. Али бољшевизам познају већ хиљадама историчара и све смо ми то читали и видели, да је то сама гола лаж о руском „рају“.

Сећам се једне књиге немачке (Der Himmel auf Erden) „Небо на земљи“, која је већ стара неких 30 година, а издао је исту неки Емил Грегоров у Лајпцигу 1892. године. Ја се никад нисам одушевљавао ничим што је немачко. Али са овом књигом се одушевљавам, јер је иста писана против социјализма, и у то доба сви који су је прочитали, нису јој веровали. Овај господин Емил прорекао је још тада „рај“ социјализма на земљи, који се је сада претворио у бољшевизам!

Русија, која је некад хранила цео свет, данас умире од глади. Многи веле то је погрешка Антанте и последица огромне суше!

Да то није у ствари, ево примера:

1.) Када су у октобру 1917. године насилним путем бољшевици узели власт у своје руке, окренули су се прво сељацима, да би заслепили у прво време масе сељака и прокламовали су:

„Сву земљу сељацима“! То је био један животињски гест на мужике, који су се одмах окренули против великих поседника. И то је била прва удица за бруталне пљачке нераденика и кулика. Страшне прилике су после овога настале. Покварени Лењин створио је неке „комитете сиротиње“, који су пљачкали оне прве сељаке, који су опљачкали велике поседнике. Сељаци су се почели бунити на све стране. Црвена је гарда почела рат противу сељака, и то крваво и дивљачки рат. Беда је беду сустизала. Сељаци видећи да су потпуно робље, бацали су своје плугове и рану у Волгу! И тако врло брзо руски сељак остаде без рана и плугова.

Видевши Лењин, шта је урадио, он покуша да ове комитете „сиротиње“ уништи или барем смањи њихову моћ, и на њихова места понова обнови „сељачке совјете“. Но како ови сељачки совјети сада бејаху без сељака, то у њих ступише опет ови улични типови. Настадоше буне на све стране; те Колчакова, те рат с Пољском, те Врангелова буна и друге у којима се жртве броје на стотине хиљаде. Све што бејаше од сељака или Лењин или његови другови, или ове вође ових буна узеше од сељака. А већ сва индустрија и сви занати одавно бејаху умукли.

2.) Лењин поче сам себе да компромитује, јер на конгресу бољшевичке партије одржаног у Москви од 18.—22. марта ове године он објави: „Противу сељака малих поседника ми комунисти не одобравамо никаква насиља, шта више ми ћемо чинити све да њихов тежак положај побољшамо, јер ми не припадамо разбојницима“.

Али, конгрес одлучи да сељак даје 80% од својих производа „заједничкој“ каси и то било у замену за новац или за фабричне производе. Конзорцијум московски тражи и новац и фабричке производе са стране, поделивши природно благо земље.

Али сувише доцкан. Пропаст руске агрикултуре не може се повратити, јер је она у 1919. и 1920. години потпуно пропала. Продукција се смањила више од половине. Ово су последње промене и лакрдије г. Лењина. Стварајући зајмове у натури и отварањем слободне трговине неће се моћи ништа помоћи бедном стању земље.

Дакле, режим бољшевички у Русији за агрикултуру веома је бедан, јер земља не може више ничега да даје, она не може ни свога сопственика да исхрани. Глад та страшна глад разјапила је своје чељусти над бедном Русијом; уз глад иде њезина посестрима колера и обадве хиљадама жртве гутају дневно! Ето, то је биланс руске агрикултуре. Земља је остала без хлеба, без живота, благодарећи само комунизму. Ето то су хтели и наши комунисти да ураде са нашом дивном и плодном земљом.

На смрт са вођама комунизма, рат свима упропастиоцима народа! Ето сан у стварности бољшевизма!

Инвалид **Љуб. Ст. Ђорђевић**
секретар „Народне Одбране“.

Ко прави корупцију и изазива огорчење народа.

Овдашњи депозитер и главни дионичар пиваре Петроварадинске г. Фрајд у недељу по подне 6. августа 1921. г. дигао је цену пива 300 круна по хектолитру.

Удружење хотелијера кафеција и гостионичара у Новом Саду предвело је депутацију код директора пиваре Петроварадинске, која је добила обавештење у први мах да не зна ништа о повишењу пива. На питање од стране удружења, како може г. Фрајд депозитер дићи цену пиву са 300 К по хкт., г. директор је одговорио да га се не тиче пошто ће се продавати пиво.

Најпосле је показао г. директор брзојав из Апатина, како су и тамо дигли цену пиву са 300 К.

Депутација је дошла одмах пред г. комесара Савића где је лепо примљена и упућена г. вел. капетану Лакићу, који је одмах позвао за други дан депозисте Фрајда, Фрићеша и Бауера и трговачко-занатлијску комору и удружење хотел. кафеција и гостионичара.

Г. Фрајд који нема никаквих трошкова, неоправдано је дигао цену и с тим изазвао огорчење како код гостионичара исто тако и код грађана.

Г. Фрајд није могао доказати оправданости дизању цене, већ једино из користољубља и похлепости. Стога тражимо да му се по новој уредби за сузбијање скупоће и несавесне шпекулације одузме обртница и протера у Мађарску за његовим братом Белом или по члану 14. четврте тачке нове уредбе. **—ћ.**

ПОЛИТИЧКЕ ВЕСТИ

Због Горње Шлеске.

Између Лондона и Париза нема споразума у питању поделе Горње Шлеске. На седници Врховног Савета Лојд Џорџ је овако изнео своје становиште: Питање Горње Шлеске мора се решити на начин, који ће искључити нове сукобе у Горњој Шлеској, Горња Шлеска је већ 700 година под Немачком влашћу и од пет милијона и 600 хиљада становника само је један милион Пољака. Резултат плебисцита је ово: за Немачку је гласало седам једанаестина а за Пољску само четири једанаестине. Зато он није за француско становиште, него предлаже да индустријска средишта и њихова околина припадну Немачкој. Разумљиво је што Француска стоји под утицајем бриге за своју сигурност, али Француска треба да буде уверена, да ће Енглеска бити увек на њеној страни, ако она буде неправедно нападнута.

Француско становиште изнео је Бријан. Рекао је да Француска нема злих намера против Немачке, напротив он мисли да треба праведно поступати према њој: Дужност је савезника међутим, да Пољску, коју су успоставили, учине способном за живот. Зато је и закључено у Версању да се Пољској врати Горња Шлеска. Бријан доказује помоћу немачког лексикона да и сами Немци признају да је становништво у Горњој Шлеској измешано. Указује на то да је становништво на западној страни претежно немачко, а на источној претежно пољско. Указује и на то да су Немци вршили насељивања.

Као што се види између Лондона и Париза постоји отворен сукоб због Горње Шлеске, те би у интересу Савезника било да се то питање какотако реши и скине с дневног реда.

Добар лов.

У Грацу је учињен добар лов. На захтев наше владе ухапшен је тамо Гаљарди, шеф оне банде издајника, која је ступила у службу Аустрији и Мађарској радећи свим средствима против наше државе. Један чиновник, нарочити изасланик наше владе, извршио је уз припомоћ грацке полиције претрес стана Гаљардијевог и ту су нађени многобројни списи, читава архива о раду и дефетистичкој пропаганди у нашој држави. Из тога ће се извући огроман материал, који ће бацити светлост на тај издајнички рад. Гаљарди је предат нашим властима, које ће га спровести прво у Загреб а после у Београд. Он се налази и у списку ратних злочинаца, којима има да се суди због недела почињених у Србији. Најцрње успомене је оставио у Крагујевцу. Сваки родољуб мора да се обрадује овом добром и богатом лову, који ће показати везу издајника са комунистима у ствари атентата на престолонаследника.

Како је у Барањи.

Гласови о скорој евакуацији неких делова Барање изазвали су велико огорчење у оним местима који неће припасти нашој држави. У Мохачу је одржан збор за заштиту државе, и ту је народ почео да се буни, тако да је расположење постало опасно. Вођама је једва пошло за руком да утишају свет. У селима влада огорчење. Народ се креће, те изгледа да ће се одупрети евакуацији српских трупа. На збору у Мохачу се решило замолити владу да се закон о заштити државе протегне и на целу окупирану Барању. Ради одбране од комуниста у целој Барањи ће се основати одбранбене чете, које ће бити део Народне Одбране за Војводину.

Беснило италијанаша.

На новог намесника за Далмацију г. др. Метличића извршен је атентат у Задру. Када се враћао у подне кући, напала су га два италијанска фашиста и ударила га батином по глави тако јако, да му је задата велика и тешка рана. Мораће лежати више од 15 дана у постељи. Исто тако је ударен и професор Јежино, који се налазио у пратњи г. др. Метличића. Због овог дивљачког нападаја италијанаша завладало је велико огорчење међу словенским живљем у Задру.

ВЕСТИ.

— **Одличан гост у нашој вароши.** Г. Рихард Занела, председник Ријечке републике, одличан пријатељ наше државе и наше вароши, учинио је јуче излет из Београда у нашу варош. Том приликом био је гост у дому г. дра Миладина Величковића-Свињарева.

— **Српска црквена опћина новосадска** подсећа грађанство, да ће се поновне лицитације за продају Јовановско порте и кућишта одржати у недељу 14. августа 1921. у 4 сата по подне на лицу места. Поново напомињемо, да ће град Нови Сад уредити на тргу поред тих кућишта житну пијацу. Кућишта има 15 свако до 200□.

— **Редовна одборска седница** месне организације радикалне странке са члановима Радикалног Клуба одржаће се у суботу 13. августа о. г. у 8 сати у вече у Радикалном Клубу.

— **Физикатски извештај града Новог Сада.** У недељи од 31./VII. до 6./VIII. било је на подручју града Н. Сада случајева заразних болести од трбушног тифуса: заостало 8, оздравило 2, свега остало 6; од шарлаха заостало 20, приновљено 1, оздравило 4, свега остало 17; од мраса заостало 2, оздравило 2; од црног пришта: заостало 1, свега остао 1. За то време родило се 10 мушких и 10 женских, свега 20 и 1 мртворођено; умрло је 9 мушких и 7 женских свега 16, од тога деце испод 1 год. 3 мушка и 2 женске. Н. Сад, 10. августа 1921. Здравствени Одсек за Б. Б. Б.

— **Концерт.** У суботу 13. овог месеца одржаће у „Слободи“ у 9 сати у вече чувени тенор загребачке опере г. Ријавец концертно вече са одабраним програмом. На гласовиру ће га пратити пианиста г. Личар.

— **У пажњу полицији.** Од неког времена мотају се по нашем граду неке индувидуе, продајући народу неку врсту библијских књижица и причајући којешта. Тако на пр. причају нам становници једне куће из Војводе Шупљикца (Бачањијеве) улице, како је таква једна индивидуа тамо развила читаво пророчанство, како ће 1925. год. дунути огњени ветрови и сажећи свет. Добро би било да наша полиција обрати мало пажње на ове скитнице, да се можда под њиховом маском не скривају какви против државни агитатори.

— **Наш кардинал.** Из Рима јављају, како се у папиној околини говори, да ће се идућа конзисторија сазвати у месецу октобру. Приликом тога заседања папа ће унапредити 4 нова кардинала, од којих су два места намењена Французима. Један кардинал ће бити изабран из наше државе.

— **Нов доктор права.** Јављају нам из Кана, да је 20-ог јула о. г. на правном факултету универзитета у Кану у Француској, промовисан уз нарочиту похвалу испитне комисије г. Стеван Суботин родом из Чуруга (Бачка) секретар Мин. Унутрашњих Дела, за доктора правних наука. Честитамо младом доктору!

— **Архива босанске владе.** У Сарајеву је запечаћена архива босанске покрајинске владе, која је функционисала за време владавине Аустро-Угарске. Архива се састоји из 52 сандука и два ормана разних списа и аката. Образована је комисаја од неколико виших чиновника, који ће је уз пратњу неколико жандара спровести и пренети у Београд.

— **Читуља.** У Панчеву је 7. о. м. у 52 години после кратког, али тешког боловања умро архимандрит манастира Војловице Гаврил Ананијев. Покојни архимандрит био је један од врло савесних и скромних људи. И као професор у бившој карловачкој богословији и као двадесетогодишњи настојатељ војловички оставио је најлепшу успомену. Вечна му памјат!

— **Строгост у лондонским музејима.** Пре неки дан дође пред Британски музеј на обичним колима један господин. Чувар није хтео да га пусти пошто је било неколико минута пре 10 с. те је морао да се шета пред вратима. Кад га је пустио и кад је господин хтео да уђе у салу овај му рече: „Зар не умете да оставите ту батину из руку?“ Краљ Алберт белгијски се пожурио да послуша!

— **Далтонизам једног енглеског официра.** Један енглески официр овако пише шта је он видео у Француској: „Деца многих домаћина не траже ни чоколаде, ни колача, ни бомбоне већ пива и шампања. Један обешењак од пет година пуши, пред матером онолико цигарета, колико год може да добије.“ По њему у Француској сваки дан праве нову кафу: мећући неколико нових зрна и воде на јучерашњи „сац“. Па се онда у томе кувају и јаја! Недељом француски сељак обуче ново одело на стара (од рада) и онда тек превуче преко лица мокру крпу да би се умио!

— **Француска мода.** „Дељи Мељ“ пише: Ми смо овде у пуној сезони изложбе модне (у Берлину). Последњи узорци великих кројачица и шеширџијица великих кућа, привлаче неодољиво немачке госпође које су све у напред блажене како ће дивно да изгледају по моди из — Париза. Јер ове изложбе су просто тријумф за Француску. Многи причају да би са задовољством се вратили „тамо доле“ да посеку вратове францускињама али овде не могу да одоле чару француских модела. Ово је једна трагедија, видети како се тетке и дебеле Немице паште да изгледају сличне грациозним женама Француске. Париз тријумфује био пријатељ или непријатељ. Човек га може опљачкати али никако имитовати.

— **Отварање тенис-игралишта на Штранду.** Послови око изградње тенис-игралишта на штранду толико су напредовали, да ће се већ у понедељак 15. о. м. моћи уступити публици на располагање. Свечано отварање игралишта, на коме ће се одиграти месна утакмица као предигра за утакмицу у целој држави, биће у недељу 14. о. м. уз свирку војне музике. Управа позива оне, који желе играти тенис, да своје захтеве изволе саопштити управи (Аполо двориште.) Такса за играње преко целе сезоне изнаша 150 круна а појединe игре 12 круна. 1793 1—1

— **Др. Имра Сас,** лекар настанио се у Фелдварцу (Бачка). Ординира одељено женске болести и венеричне болести. 1772 3—3

Екскурзија у Словенију.

Ових се дана вратило из Словеније десетак ђака реалне гимназије у Руми са проф. Зеленком. Разгледали су Љубљану, зашли у долину Планинце на талијан. граници код Ратеча, па Пишницу и Врата, попели се на Триглав, а онда се спустили преко триглавских Седам Језера у Бохињ. Одавде пошли су на Блед, погледали теснац Винтгар, разгледали ливницу жељеза у Јесеницама, а онда преко Љубљане и Калника долином Бистрице преко Калничког Седла на Окрешељ, па Логарском и Савињском долином до Целја: по један дан у Целју, Рогашкој Слатини, два дана у Загребу, па кући у Руму.

Ђаци не могу да се нахвале природних лепота Словеније, па и гостопримства и испомагања, како су га свугде у Словенији нашли. Посебице их лепо дочекаше у Целју и Љубљани. Дозволу да прегледају културне установе, фабрике, добила је екскурзија свугде без изузетка. Феријални је Савез у Словенији добро организован, али у планинама без села једино је, али издашно помогло ђаке Словенско Планинско Друштво, дајући им и коначиште и храну уз исту цену, као и својим члановима. Узо је секретар друшва израдио ђацима план путовања и дао им за Триглав и околицу на 8 дана вођу — искусна туристу. Овако је и успело екскурзији, да цело путовање заврши у 17 дана а да ипак прегледа најлепше делове Словеније и све знаменитости на путу. Сваки је ђак потрошио само око 200 дин.

Не спомињући ужитак у лепим крајевима и васпитну корист што је дају екскурзије, једну добит ваља да нагласимо: љубав и свест о јединственом нашем народу и јединственој држави. — Свега тога може да буде тек онда, када се упознаду поједине области наше државе.

Од велике би зато користи било, кад кад би што више ђака из наших страна кренуло у Словенију још ових ферија. (На државним жељезницама попуст 75%, а и дирекција Јужне жељезнице даје га. — Молбе се предају у Љубљани и одмах решавају). Подробнија упутства даје радо Словенско Планинско Друштво у Љубљани (Турист офис код хотела Унион).

За идуће ферије школске год. 1921./22. могла би да се у свакој средњој школи спреми бар по једна група ђака за пут у Словенију (приправе према наређењу Министарства Просвете у Служб. Новинама бр. 143/1921.) и да се о том благовремено посаветује са Словенским Планинским Друштвом, које ће јамачно дати све упуте за опрему — а што је главно, оно ће моћи да спреми за сваку групу излетника-ђака по једног водича и да се побрине за коначишта и прехрану у својим планинским кућама. Можда ће баш путовање у словеначке планине придонети, да се све оно, што су Словенци онако лепо организовали за посетнике својих лепих крајева, пренесе и к нама у наше красне јужне крајеве, којих је лепота одлична али неприступачна, јер нема ништа, што туристи треба: ни јефтине хране, ни доброг и јефтиног коначишта. А кад се све то и код нас уреди, онда ћемо моћи да се одужимо браћи Словенцима за њихову пажњу и искрено гостопримство — а дотле они, који су видели дивни Триглав и околину, неће заборавити Грегорчићевих речи: „Назај, назај — в планински рај“ (Натраг, натраг — у планински рај).

ПРИВРЕДА.

Од Трговачко-Занатлијске Коморе у Новом Саду.

17. августа о. г. у 10 сати пре подне одржаће се у рачуноводству Кр. Држ. Коњогојствених Завода у Загребу, Опатичка ул. 6. I. кат лицитација за набавку зоби и то: За кр. пастухарски одјел у Кутјеву (жељезн. станица Плетерница код Пожеге) 900 мтр. Достава из ближе околине у Кутјеву, а жељезницом у Плетерницу. За кр. држ. ергелу Станишић—Штакоровац (жељезничка станица Дугосело) 1800 мтр. из ближе околине поставно Станишић, а жељезницом Дугосело. Добава се има обавити до 20. октобра о. г. Цене треба истаћи без жељезничких транспортних трошкова. Исплата ће бити по мери мостне ваге, односно дупликату товарних листова после безпрекорног преузећа. Рефлектанти за ову добаву, нека своје запечаћене писмене понуде провиђене са таксеном марком од 10 динара са приложеном прописном кауцијом (од 10% вредности целокупне понуђене добаве) предложе кр. држ. коњогојственом заводу у Загребу, Опатичка ул. 6. I. кат, до горе означеног рока.

ЗДРАВЉЕ.

— **Др. Влад. С. Станојевић:** Хигијена, за средње и стручне школе. (Библиотека Здравље, бр. 4. на продаји у књижари С. Б. Цвијановића, Београд, Цена 10 дин.) Ова сјајно написана и многим сликама снабдевена књига треба да дође у руке свима ученицима средњих школа, али и свима одраслима. Она садржи драгоцене одељке о анатомији и физиономији човека, ваздуху, води, здрављу, храни, основне појмове из хигијене, хигијену тела, о полном животу и полним болестима, о заразним клицама и заразним болестима и чувању од њих. Јасно разлагање свију тих питања отвориће очи многима и помоћи им да упознају свој организам, да га чувају и тиме да повећају здравље своје и свога народа, што је највеће благо на свету. Ко неће да остане слеп код очију, нека набави и прочита ову врло корисну књигу.

Кратке вести.

— До 1. новембра довршиће се у Београду универзитетска зграда.

— Ради се на том да се поправом већег броја локомотива и вагона побољша наш саобраћај.

— Куга се шири и у Пољској.

— У Паризу је умро велики пријатељ српског народа Едмонд Перије.

— Д' Анунцио тражи од својих легионара да до последњег тренутка бране луку Барош.

— Претрес новог буџета отпочеће у финансијском одбору 1. септембра.

— Г. Никола Пашић отићи ће по свој прилици у једну француску бању на одмор.

Политички положај.

Брзојавна Агенција „Војводина“.

Београд, 13. августа.

Седница Министарског Савета.

Данас ће бити одржана седница Министарског Савета, на којој ће се расправљати врло важна текућа питања. То ће бити по свој прилици последња седница владе, пре отпутовања председника владе г. Николе Пашића у иностранство.

Наша помоћ Русији.

Јуче је председник владе г. Пашић позвао чланове главног одбора нашега Црвеног Крста на конференцију у питању давања помоћи гладнима и болеснима у Русији. Поднеће се предлог Министарском Савету о решењу тога питања. Има да се одреди начин како ће наша влада помоћи руске гладнике и болеснике. 22. о. м. држаће се у Женеви међународна конференција, којој ће присуствовати све оне државе Лиге Народа, које су вољне помоћи бедној Русији.

Држ. дугови наше Краљевине.

Сада се завршавају послови око утврђивања тачног исказа наших државних дугова. Према томе Србија има предратног дуга 63 милијона франц. франака, осим тога се сваке године исплаћују бонови у своти од 47 милијона франц. франака. Црна Гора дугује од пре рата 17 милијона франака, Босна и Херцеговина 252 милијона предратних аустријских круна, Хрватска и Славонија 45 милијона круна, Словенија 28 милијона и Далмација 4 милијона круна у предратној вредности. Ратни дугови Србија: 936 милијона франака у готовом новцу и 1 милијарда у натури (за набавку оружја, животних намирница војсци у Србији и на солунском фронту, смештање избеглица у Француској и т. д.) После ослобођења и уједињења настали су ови државни дугови у Краљевини СХС.: 1. амерички зајам од 10 милијона долара. Овај зајам је употребљен на уређење опустошених крајева у Србији. II. Други амерички зајам од 25 милијона за набавку жељезничког материјала, који је америчка војска оставила у Француској. III. Француски зајам од 100 милијона франц. франака. IV. Енглеско-француски зајам од 50 милијона франака, који је употребљен за исплату бонова пређашњих дугова. V. Инвестициони зајам у иностранству од 500 хиљада златних франака (овај зајам још није подигнут, али је недавно у скупштини изгласан). VI. Од унутрашњих зајмова први је зајам за исплату бонова од 335 мил. југ. круна и 20 милијона динара. VII. Зајам за уређење аграрних односа у Босни и Херцеговини од 136 милијона динара (који се влада обавезала платити по споразуму са муслиманском странком.) VIII. Унутрашњи инвестициони зајам од 500 динара за поправку саобраћаја. IX. Дуг за бонове, који су издавани приликом жигосања круна од 20%, који износи још 990 милијона југ. круна.

Према свему томе укупан државни дуг Краљевине С.Х.С. чини данас: 3456 милијона франц. франака, 40 милијона долара, 327 милијона предратних аустријских круна, 1036 мил. југ. круна и 656 милијона динара.

Брзојави.

(Брзојавна Агенција „Војводина“ Нови Сад.)

Повратак Карлов у Мађарску.

Београд, 13. августа. „Трибуна“ доноси од свог дописника из Будимпеште обавештење, да је тамо стигао у најстрожијем инкогниту принц Сикст од Парме, брат бивше краљице Зите. Он је у главном дошао да преговара са карлистима и легитимистима о њиховој најновијој акцији.

Рат у Албанији.

Београд, 13. августа. Из Призрена јављају: Тиранска владина војска је на више места потучена. Код Ороша Миридити су потукли владине трупе до ноге и ове се повлаче у нереду натраг, остављајући за собом грдан ратни материјал. Миридити стално напредују.

Трећа класа на брзим вововима.

Београд, 13. августа. Према наредби министарства саобраћаја, сви брзи возови ће од сада имати и један вагон треће класе.

Долазак козака.

Београд, 13. августа. 6. о. м. допутовала је у Ђевђелију прва партија руских козака, који су до сада били смештени на Галипољу.

Криза у Шпанији.

Мадрид, 13. августа. Влада је поднела оставку. Образовање нове владе је поверено Маури.

Гаљарди није ухапшен.

Београд, 13. августа. Према још непотврђеним вестима, које су данас стигле из Беча телефонски, све вести наших и страних листова о хапшењу и истрази против познатог хрватског емигранта Гаљардиа су измишљене и без основе. Гаљарди се налази на слободној нози. Појединости још нису стигле.

Ирско питање.

Лондон, 13. августа. У Лондон је стигао одговор Де Валера у питању споразума Ираца и Енглеза. Тврди се, да је одговор изазвао велико изненађење и да ће створити потпуно нову ситуацију. Лој Џорџ је извештен о одговору.

Подела Шлеске.

Париз, 13. августа. Врховни Савет још никако није могао да дође до споразума у питању поделе индустријских територија Горње Шлеске. Лојд Џорџ је преговарао о том питању и са Бономием и маркизом дела Торета, њихови предлози су по његовом мишљењу усвојивији од француских. Лојд Џорџ стално је противан томе, да се ти индустријски делови Горње Шлеске даду Пољској. Француски политички кругови су мишљења, да ће Бријан пре поднети одговорност за евентуалан прекид пријатељских односа са Енглеском, него да пристане на енглески предлог.

ПОЗИВ.

Коло Занатлијске Омладине у Новом Саду позива штов. грађанство из места и околине на своју **Прву Крсну Славу и Прославу 10-годишњице**, која ће се одржати на Преображење 19. августа 1921. године. Прослава, банкет и забава одржаће се у просторијама Задруге Срба Занатлија новосађана. Ко жели учествовати на банкету, нека се пријави г. Милану Попићу, апотекару, најкасније до 15. о. м.

Управник: Јаша Томић.

Одговорни уредник: Трива Милитар.

Телефони: 273, 138, 181.

ЈУГОСЛАВЕНСКА БАНКА Д. Д.

Телефони: 273, 138, 181.

Београд, Брод н/С, Криквеница, Карловац, Нови, Осијек, Суботица, Вараждин, Вуковар, Загреб.

НОВИ САД, Вилзонов трг 3.

New-York (Broadway) 25.

Дионичка главница К 200,000.000·—
Резерве цирка К 50,000.000·—

ПРИМА УЛОШКЕ на књижице и на текући рачун уз најповољније укамаћивање, те исте на захтев странке **исплаћује** у свако доба **без отказа.** Обавља банковне трансакције сваке врсте.

ИЗДАЈЕ ЧЕКОВЕ и обавља дознаке на: **БЕЧ, БЕРЛИН, БУДИМПЕШТУ, ПАРИЗ, ПРАГ, ТРСТ** и сва остала места у иностранству **најповољније** уз свакодневне берзанске курсеве.

1223 21—

Дражбени оглас.

Потписана управа продаваће дана 21. августа о. г. у недељу по подне у 2 сата у манастирској писарни свој овогодишњи шумски дрвосек, који се састоји из самих грабових и букових стабала.

Сваки дражбоватељ дужан је пре дражбе положити 10.000 круна вадијума, коју своту ће досталац надопунити на 10% достигнуте своте и која свота ће се чувати у ман. благајни као јамчевина. Остали услови могу се у ман. писарни дознати.

Управа ман. Раковац (Срем).

1773 2—2

Број 151/пзв. 1921.

Објава.

Обласна Финансијска Дирекција под бројем 13189/1920. известила је градски Савет, да је државни порез на вино повисила од 1. децембра 1920. год. од 20 круна 70 потура на 32 круна по хекту.

Позивам све гостионичаре, винопродавце и потрошаче, да у року од 8 дана на источено и потрошено вино од 1. децембра 1920. до 31. маја 1921. год. по хекту 5 круна 30 потура уплатити изволе у градску потрошаринску благајну.

Упозоравам поновно све виноградаре, чак и оне, који годишњи паушал плаћају имају да до 15. августа пријаве повластицу на вино у градском бележничком звању, градска кућа I. спрат бр. 26. Они који годишњи паушал плаћају, имају такођер пријавити јер иначе не само да губе право на повластицу него и годишњи паушал.

На послетку извештавам не само новосадско грађанство него и све новосадске гостионичаре и потрошаче да је државна пореза подигнута на вино од дана 1. септембра 1921. г. од 32 круне на 140 круна по хекту и то по привременом закону о државној потрошарини чл. бр. 6. од 11. јула 1921. године, а градска трошарина пак остаје стара 100 круна: укупно је цела пореза на вино 240 круна по хекту.

Потрошаринско звање сл. и кр. града Новог Сада, 11. августа 1921. год.

Милан Тапавица с. р. управитељ гр. потрошарине.

1780 2—2

НОВОСАДСКА ФАБРИКА ЧЕШЉЕВА и ДУГМАДИ К. Д. ПАВЛЕ БЕРГЕР и ДРУГОВИ

даје овим на знање, да је почела са фабрикацијом дугмади од галелита и рогова, које у свакој величини и најјефтиније продаје. Осим до сада фабрицираних чешљева из рогова произвађамо чешљеве из галелита, које исто најјефтиније продајемо. Лепе кравије и воловске рогове преузимамо у свакој количини.

Тражимо заступника. 1786 1—4

КОЧИЈАША за одмах треба **Душан С. Монашевић**

Нови Сад, Пашићева улица 23. 1756 3—3

Продајем своју женску кројачку радњу

Запитати у администрацији овога листа.

1782 1—3

За своје имање требам две породице за бироше.

- - - - - За погодбу обратити се на

Душана С. Монашевића

Нови Сад, Пашићева улица 23. 1757 4—5

ЗА ФУРУНЕ ОД КАЉЕВА

у величини 5/8 враташца модел масиван — **продаје** се код

АЛЕКСАНДРА ОКРЕС

Футошка улица 46. 1787 1—1

БЕОГРАДСКО ТРАНСПОРТНО И ТРГОВИНСКО ДРУШТВО

Централа: БЕОГРАД

Филијала: НОВИ САД, Телефон 221.

Филијале: Нови Сад, Љубљана, Ријека, Сарајево, Скопље, Солун, Загреб.

Обавља транспортно-експедиционе послове у међународном саобраћају, агентурско-комисионе и све остале послове. Сва обавештења радо даје заинтересованима:

Филијала Београдске Задруге као филијала Транспортног и Трговинског Друштва за Војводину, Нови Сад,

Регента Александра ул. 37. 1705 1—2

Министарство народног здравља Здравствени одсек за Банат, Бачку и Барању.

Објава.

Диспанзер за плућне болести преселио се из Ченејске улице у улицу Краља Петра број 30 (Главна улица).

Врше се бесплатна прегледања и дају се стручна упутства: уторником, четвртком и суботом од 3—4 сата по подне (у ординацији Др. Ђуре Трифковића).

Др. Лаза Марковић шеф здрав. одсека.

1703 6—10

Централна Банка д. д. Загреб

Подружница Нови Сад

Регента Александра ул. број 48.

тражи једну

госпођицу

која је вешта за писање на машини и стенографији са потпуним познавањем српског и немачког језика.

Наступање одмах.

1781 1—3

Продајем своју кућу

из слободне руке у Новом (Турском) Бечеју која се налази непосредно поред среског суда, 80 метера удаљено од главне пијаце на најживљем месту. Кућа се састоји из 3 собе са улице, 1 соба из двориштa, лепом великом верандом, кујна и шпаја. Осим тога једно споредно здање са кујном и чељадском собом, са повећим двориштем. Купац се може одмах уселити.

Извешће даје власник куће

Димитрије Павловић, гвожђар

Нови (Турски) Бечеј.

1764 1—3

Госпођица

изучена фотографисткиња са добрим сведоџбама, **тражи место.** Ступити може одмах. Обратити се на администрацију „Заставе“ под ознаком **„Фотограф“.** 1754 2—2

Млина на продају

у прометној и живој општини у Бачкој — са богатом околином у житу. — Цена по међусобној погодби. Упитати код

Јована Харјунга

Дорослово, Бачка.

1794 1—4

Потребујем

за своју кројачку радњу (ратарског одела)

3 вредна момка

за велики посао и 1 дечка за ученика. — Ступање одмах

Стеван Увалић

Кишфалудијева улица. 1749 2—3

Сталног путника

добро уведеног, са препорукама, који је уведен у винарским пословима, уз сталну плату и дневнице, тражи са наступом одмах **Генерално заступство прве српске творнице шампањера и вина у боцама „Фрушкогорац“**

Љ. и В. ЂУКИЋ

Нови Сад, Краља Петра ул. бр. 4. I. кат.

1771 2—3

Продавачица

вична рачунима, може добити место у **трафици** са сталном платом. Првенство имају које су вичне у ручном раду ма и са телесном маном. Упитати у трафици Трифковићев (раније Деаков) трг, Хлебарска улица. 1768 1—2

Бринско-Кенигсфелдски 80-92 P. S. Сауггасмотор

потпуно за употребу, са генератором и комплетним прибором, продаје се због употребљавања јаче машине. Може се видети код мене у току ове недеље када је у потпуном раду. Цене и услове дају после увида. 1785 1—2

Јелисавета млина, Пелмоноштор

ЦЕНТРАЛНА БАНКА Д. Д. ЗАГРЕБ

Уплаћена деоничка главница К 100,000.000

Филијала **НОВИ САД,** Регента Александра улица бр. 48.

(Менратова палата). — Брзојавна адреса **„ЦЕНТРОБАНКА“.** — Телефон бр. 267.

ФИЛИЈАЛЕ: Иванце, Карловац, Крањец, Крапина, Кр. Топлице, Марибор, Пожега, Преграда, Стубица-доња, Вараждин, Вар. Топлице, Вел. Товариште.

Тел. 267.

ПРИМА улошке на књижице и на тек. рачун уз најповољније укамаћивање и исплаћује исте у свако доба без отказа. - - -

ИЗДАЈЕ чекове и обавне исплате на сва места у унутрашњости и иноземству уз најповољније цене. - - - - - - - - - -

КУПУЈЕ и **продаје** девизе и валуте **уз свакодневне берзанске курсеве,** есконтује менице и даје кредите у текућем рачуну и обавља банковне трансакције сваке врсти. 1723 4—5

Тел. 267.

Хрв. индустрија катрана д. д. Загреб

Производи од катрана и колофоније, кровна љепенка, све врсте средстава за изолирање проти влаги, техничке масти као и уља итд.

СКЛАДИШТА: Београд, Брод на Сави, Љубљана, Нови Сад, Печуј и Осијек. 1581 3-12

Трговина боја и лакова

Л. и Поповић, Н. Сад

Пашићева (Ћурч.) ул. 37.-Телеф. 159

Препоручује своје ново снабдевено стовариште све врста **боја и лакова, фирнајса, терпетина, бензина, катрана, терпалира, машинског-цилиндер зејтина, товот масти итд.** све по најнижој цени

на велико и мало!

Поручбине са стране шаљемо поштом, лађом и жељезницом уз поузеће.

1644 4—

Штампарско подузеће „Застава“ д. д. 846—921.

УСТАВ
КРАЉЕВИНЕ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА

III.

ОДЕЉАК VIII.

Управна власт.

Члан 90.

Сви министри чине Министарски Савет који стоји непосредно под Краљем. Краљ именује Председника и чланове Министарског Савета. Министри се налазе на челу појединих грана државне управе.

Министар може бити и без портфеља.

При министарствима могу се, према указаној потреби, установити државни подсекретаријати за један одређени део послова из те гране државне управе. Државни подсекретари, кад су узети из Парламента, не губе свој мандат.

Министри именују ниже државне чиновнике по одредбама закона.

Министри полажу пре ступања на дужност заклетву на Устав и верност Краља.

Члан 91.

Министри су одговорни Краљу и Народној Скупштини.

Краљ и Народна Скупштина могу оптужити министре за повреду Устава и земаљских закона учињену у службеној дужности. За штете које министри учине незаконитим вршењем службе, одговара држава.

Члан 92.

Министар може бити оптужен како за време трајања своје службе тако и за пет година после одступања.

Предлог да се министар оптужи мора се учинити писмено и мора садржавати тачке оптужења.

Кад министра оптужи Народна Скупштина, одлука о стављању министра под суд има се донети већином од две трећине гласова присутних чланова.

Члан 93.

Министрима суди Државни Суд. Државни Суд чине: шест државних саветника и шест касационих судија, које свако од ових тела бира коцком у својој пленарној седници. Председник Касационог Суда је председник Државног Суда.

За она дела која нису предвиђена казненим закоником, казна ће се одредити зоконом о министарској одговорности.

Ближе одредбе о министарској одговорности садржи посебан закон.

Члан 94.

Управна власт може издавати уредбе потребне за примену закона.

Управна власт може уредбама са законском снагом, уређивати односе само на основу законског овлашћења, које се даје посебно за сваки случај.

Уредбе не смеју противуречити Уставу ни закону ради чије примене су издате. Оне не могу бити у супротности са законским овлашћењем на основу кога су пропрописане.

Народна Скупштина може уредбе, издате на основу законског овлашћења, резолуцијом ставити ван снаге у целини или делимице.

Уредбе се имају обнародовати и у њима мора бити сваки пут означен закон, на основу кога се издају.

Члан 95.

Управа у Краљевини врши се по областима, окрузима, срезовима и општинама.

Подела на области врши се законом према природним, социалним и економским приликама. Једна област може имати највише 800.000 становника.

Две или више мањих области могу се спојити у једну већу. Коначну одлуку о томе доносе обласне скупштине дотичних области. Но и таква област не може имати више од 800.000 становника.

На челу сваке области налази се велики жупан кога поставља Краљ и који управља преко државних органа пословима државне управе у области.

Члан 96.

За послове месног: општинског, среског и обласног значаја установљава се месна: општинска, среска и обласна самоуправа уређена на начелу изборном.

О управи и самоуправи градова донеће се нарочити закон.

О самоуправним пословима старају се посебни самоуправни органи, према одредбама закона.

У круг рада самоуправних обласних управа спадају ови послови:

1) обласне финансије: а) утврђивање обласног буџета, б) располагање обласним дажбинама, које се на основу закона дају областима за покриће обласних расхода;

2) обласни јавни радови као и грађевински прописи;

3) старање о унапређењу обласних привредних интереса: ратарства, сточарства, виноградарства, воћарства, шумарства, речног и језерског рибарства, лова, као и о техничким пољопривредним побољшањима;

4) управа обласним имањима;

5) брига о народном здрављу у области као и о свима установама, којима се унапређује здравствено стање у области;

6) брига о социалним задацима у области;

7) обласне хумане установе;

8) обласне саобраћајне установе;

9) сарађивање на унапређењу просвете у области;

10) сарађивање на стручном образовању у области;

11) завођење и одржавање установа за штедњу, узајамно помагање и осигурање;

12) давање мишлења на захтев владе, по законским предлозима који се тичу области као и у опште о свима другим предметима, за које влада тражи њихово мишлење.

И други послови могу бити законом поверени обласним самоуправама.

Ако поједине побројане послове не би област могла извести својим средствима, држава ће на захтев обласне скупштине, а по одлуци Народне Скупштине, дати потребна средства, или ће извршење тих послова сама предузети.

Члан 97.

Самоуправне јединице имају свој годишњи буџет.

Газдовање самоуправних јединица стоји под надзором Министра Финансија и Главне Контроле и уредиће се нарочитим законом.

Члан 98.

Органи обласне управе су обласна скупштина и обласни одбор.

Обласна и среска скупштина бирају себи председника, који председава њиховим седницама; оне бирају и обласни и сретски одбор.

Законом се могу, по изузетку, предвидети заједничка надлештва за исте струке државног и самоуправног делокруга у области.

Велики жупан је врховни старешина опште државне администрације у области, у колико по закону не постоје за нарочите послове државне управе посебна надлештва за једну или више области.

Закон одређује, које државне послове решава велики жупан по саветовању са обласним одбором.

Ближе одредбе о уређењу и надлежности самоуправних тела (општина, срезова и области) донеће се нарочитим законом.

Члан 99.

Обласна скупштина има право издавати обласне уредбе о свима питањима из своје надлежности. Обласне уредбе проглашује обласни велики жупан.

Обласни велики жупан ће задржати од проглашења уредбу за коју налази да није основана на Уставу и законима. У томе случају он шаље такву уредбу са својим мишљењем Државном Савету на одлуку и о томе извештава надлежног Министра. Ако Државни Савет нађе, да Уредба није основана на Уставу или коме закону, она се неће прогласити ни обнародовати. Државни Савет је дужан да донесе у року од два месеца своје решење. Ако државни Савет не донесе решење у томе току, одлука постаје извршна.

Члан 100.

Обласни одбор прописује правилнике и упутства ради извршења обласних уредаба.

Члан 101.

Државна управна власт врши надзор над пословима самоуправних власти преко обласног великог жупана и посебних стручних органа. Обласни велики жупан има право да задржи од извршења сваку одлуку самоуправних органа, која не би била заснована на Уставу, законима или обласним уредбама. Против решења великог жупана може се изјавити жалба Државном Савету, у законом року. Ако Државни Савет не донесе решење, најдаље у року од месец дана од дана пријема, одлука постаје извршна.

Члан 102.

За спорове управне природе установљавају се управни судови. Закон ће одредити њихова седишта, надлежност и организацију.

Члан 103.

Државни Савет је врховни управни суд. Чланове Државног Савета поставља Краљ на предлог Председника Министарског Савета, и то на овај начин: половину чланова именује Краљ од двоструког броја чланова које предлаже Народна Скупштина, а другу половину бира Народна Скупштина од двоструког броја које предлаже Краљ. Попуњавање упражњених места државних саветника одредиће се нарочитим законом који може од горњег принципа и одступити.

За чланове Државног Савета могу се поставити само они виши чиновници или јавни радници, који имају факултетску спрему и десетогодишњу државну службу или јаван рад.

Најмање две трећине државних саветника морају имати диплому о свршеном правном факултету.

Чланови Државног Савета могу бити уклоњени са својих места, преведени у друга звања државне службе и у пензију стављени само на основу судске пресуде. Али кад наврше 70 година живота, или кад тако оболе да не могу вршити своју дужност, морају се ставити у пензију.

Државни Савет има ове дужности:

1) као највиши управни суд он решава о споровима управне природе. Спорови засновани жалбама против указа и министарских решења решавају се код Државног Савета у првом и последњем степену;

2) као управни орган врховне државне управе он решава о актима управне природе за које је потребно његово одобрење по нарочитим законима;

3) он врши надзорну власт над самоуправним јединицима по одредбама закона;

4) он решава сукобе о надлежности између државних управних власти као и сукобе о надлежности између државних и самоуправних власти;

5) он решава и о другим питањима која му законом буду стављена у надлежност.

Ближе одредбе о саставу, надлежности и поступку код Државног Савета прописаће се нарочитим законом.

Члан 104.

Државна се надлештва установљавају према прописима закона.

Члан 105.

Законом ће се прописати како се именују чиновници.

Члан 106.

Звања државне службе, права и дужности, плате и пензије државних чиновника по свим струкама утврђују се законом о чиновницима.

Члан 107.

Државни службеници су органи државне целине и дужни су да раде у општем интересу.

Употребљавање власти и положаја државних службеника у партиске сврхе, као и утицање старешина на државне службенике у томе циљу, казниће се по закону.

Члан 108.

Чиновник коме буде законом обезбеђена сталност, не може бити против своје воље отпуштен без пресуде редовног кривичног или дисциплинског суда.

ОДЕЉАК IX.

Судска власт.

Члан 109.

Судови су независни. У изрицању правде они не стоје ни под каквом влашћу но суде по законима.

Судови и судске надлежности могу се установити само законом. Али ни у ком случају не могу се установити изванредни судови или комисије за извиђање.

У породичним и наследним пословима Муслимана суде државне шеријатске судије

Члан 110.

За целу Краљевину постоји само један Касациони Суд, са седиштем у Загребу.

Касациони Суд је надлежан и за решавање сукоба о надлежности између управне, грађанске или војне власти, и судске власти. Исто тако он је надлежан и за сукобе о надлежности између управних и редовних судова.

Члан 111.

Постављање касационих и апелационих судија и председника првостепених судова врши се Краљевим указом на предлог Министра Правде, између броја кандидата које бира изборно тело чији ће се састав ближе законом одредити.

Члан 112.

Судије свих судова су стални. Судија не може бити лишен својега звања нити ма из којег узрока уклоњен са дужности, против своје воље, без пресуде редовних судова или дисциплинарне пресуде Касационог Суда. Судија не може бити тужен за свој судски рад без одобрења надлежног Апелационог Суда. За чланове виших судова ово одобрење даје Касациони Суд.

Судија не може, ма и привремено, бити упућен на другу плаћену или неплаћену јавну службу, без свога пристанка и одобрења Касационог Суда.

Судија може бити премештен само по свом пристанку.

Судија може бити у служби до навршетка 65. године свога живота, а представници Касационог и Апелационог Суда до навршетка 70. године. Пре тога рока судија се може ставити у пензију само по писменој молби или кад телесно или душевно тако ослаби, да не може вршити своју дужност. Одлуку о пенсионисању у овом последњем случају доноси Касациони Суд.

ОДЕЉАК X.

Државно газдинство.

Члан 113.

Сваке године Народна Скупштина одобрава државни буџет који вреди само за годину дана.

Буџет се мора поднети Народној Скупштини најдаље за месец дана од дана њеног саставка. Једновремено са буџетом подноси се Народној Скупштини на увиђај и одобрење, и завршни рачун последње истекле рачунске године.

Народна Скупштина не може предложене партије увећавати а а може их смањивати и изоставити.

Буџет се одобрава по партијама.

Начин састава и извршења буџета прописаће се законом.

Уштеда једне буџетске партије, или буџетске године, не може се утрошити на подмирење потреба друге партије или године, без одобрења Народне Скупштине.

Члан 114.

Док не одобри поднесени јој буџет, Народна Скупштина може одобравати дванаестине за један или више месеци. Ако је Народна Скупштина распуштена пре него што је буџет решен, буџет истекле рачунске године продужује се указом најдуже за четири месеца.

Члан 115.

Државни порези, и опште државне дажбине установљавају се само законом.

О државним зајмовима решава Народна Скупштина. Влада је дужна да Народној Скупштини поднесе Главном Контролом оверени тачан извештај: да ли су уговори о зајмовима закључени и извршени у смислу закона.

Члан 116.

Пореска обавеза је општа, и све су државне дажбине једнаке за целу земљу.

Пореза се плаћа по пореској снази и прогресивно.

Краљ и Наследник Престола плаћају државни порез на приватно имање.

Никаква помоћ стална ни привремена, никакав поклон ни награда, не могу се дати из државне благајнице, ако нису основани на закону.

Члан 117.

Државном имовином управља Министар Финансија у колико то закони друкчије не нареде.

О начину отуђења државних добара донеће се нарочити закон.

Право монопола припада држави.

Руде, лековите воде и врела и природне снаге, својина су државна.

О давању рударских, индустријских или ма којих других повластица донеће се нарочити закон.

Члан 118.

За преглед државних рачуна и надзиравање над извршењем државног и обласних буџета постоји Главна Контрола као врховни рачунски суд.

Председника и чланове Главне Контроле бира Народна Скупштина из кандидационе листе, коју саставља Државни Савет и на којој је предложено два пута онолико кандидата колико је празних места.

Председник и половина чланова Главне Контроле морају бити правници. Остали чланови треба да су били Министри Финансија или да имају 10 година указне службе у финансијској струци.

Председник и чланови Главне Контроле уживају исту непокретност као и чланови Државног Савета.

Ближе одредбе о саставу, надлежности и поступку Главне Контроле донеће се посебним законом.

Законом ће се одредити у којима ће случајевима против одлуке Главне Контроле имати места жалби Касационом Суду.

Главна Контрола прегледа, исправља и ликвидира рачуне опште администрације и свих рачунополагача према државној благајници. Она мотри да се не прекорачи ниједан издатак по буџету и да се нека сума не преноси из једне буџетске партије у другу. Она завршује рачуне свих државних управа и дужна је прикупљати све потребне доказе и обавештења.

Завршни државни рачун подноси се Народној Скупштини на решење са примедбама Главне Контроле и то најдаље за једну годину, рачунајући од завршетка сваке рачунске године.

ОДЕЉАК XI.

Војска.

Члан 119.

Војна је обавеза општа, по одредбама закона. Устројство и величина војске и морнарице прописује се законом. Формирање јединица у законом одређеном обиму прописује Краљ уредбом, на предлог Министра Војног и Морнарице. Колико ће се војске држати под заставом, одређује се сваке године буџетом.

Члан 120.

Војни судови су независни. У изрицању правде они не стоје ни под каквом влашћу, но суде по законима.

Судије војно-апелационог суда су стални, а сталност судија првостепених војних судова уредиће се законом.

Судија првостепеног војног суда не може бити тужен за свој судски рад без одобрења војно-апелационог суда, а апелациони судија без одобрења Касационог Суда. Судија војно-апелационог суда може бити премештен само по свом пристанку и у случају унапређења на виши положај, а судија првостепеног војног суда према одредбама закона.

Пресуде војних судова расматра у последњем степену Касациони Суд.

Члан 121.

Кривице које учини грађанин у друштву са војником судиће грађански судови, а за време рата војни судови.

Члан 122.

Нико по навршетку 20. године не може добити државну службу или у њој остати, ако по одредбама војнога закона није свој рок одслужио или од војне службе ослобођен.

Члан 123.

За одржање унутрашњег реда војска се може употребити само на захтев надлежне грађанске власти.

Члан 124.

Страна војска не може се узети у службу наше државе, а ни војска наше државе не може се ставити у службу неке стране државе, без претходног одобрења Народне Скупштине.

ОДЕЉАК XII.

Измене у Уставу.

Члан 125.

О изменама у Уставу решава Народна Скупштина са Краљем.

Члан 126.

Предлог, да се у Уставу што измени или допуни, може учинити Краљ и Народна Скупштина.

У таквом предлогу морају се изреком именовати све тачке Устава, које би се имале изменити или допунити.

Ако је предлог учинио Краљ, он ће се саопштити Народној Скупштини, па ће се затим Народна Скупштина одмах распустити и сазвати нова најдаље за четири месеца.

Ако је такав предлог потекао од Народне Скупштине, о њему се решава на начин предвиђен за решавање законских предлога већином од 3/5 од укупног броја чланова.

Кад предлог на тај начин буде усвојен, Народна Скупштина ће се распустити а нова сазваће се најдаље у року од 4 месеца од дана кад је предлог усвојен.

И у једном и у другом случају Народна Скупштина може решавати само о оним изменама и допунама Устава, које садржи предлог на основу којег је она сазвана.

Народна Скупштина доноси одлуке већином од половине више један од укупног броја својих чланова.

Члан 127.

У случају рата или опште мобилизације може Народна Скупштина за целу државну територију, а за случај оружане побуне за поједини њен део, нарочитим законом привремено обуставити ова права грађана: право удруживања, збора и договора, слободу кретања, неповредност стана, писама и телеграфских саопштења. На исти начин може се ограничити слобода штампе за случај оружане побуне у дотичном делу државе.

ОДЕЉАК XIII.

Прелазна наређења.

Члан 128.

На првом састанку скупштинском после проглашења Устава, Престолонаследник Александар као намесник Краља Петра I. у смислу чл. 58. Устава полаже заклетву:

„У име Његовог Величанства Краља Петра I. заклињем се свемогућим Богом, да ћу Устав неповредан држати, да ћу по њему и законима владати, да ћу чувати јединство народа, независност државе и целину државне области, и да ћу у свима својим тежњама и делима добро народа пред очима имати. Тако ми Господ Бог помогао! Амин!“

Члан 129.

Након тога народни посланици положиће у седници скупштинској пред председником Скупштине ову заклетву:

„Ја (име), заклињем се свемогућим Богом и свим што ми је по закону најсветије и на овом свету најмилије да ћу се у свом посланичком раду Устава придржавати и да ћу добро Краља и народа, и јединство државе, по мојој души и мојем знању, увек пред очима имати“.

Члан 130.

Привремени закони, уредбе, правилници и решења Министарског Савета и друга акта и одлуке са одређеним роком трајања, закон-

ског значаја издани у времену од 1. децембра 1918. год. до дана проглашења овога Устава, важе и даље као закон, док се не измене или укину. У року од месец дана од проглашења Устава, влада је дужна спровести све привремене законе, уредбе, правилнике и решења Министарског Савета и друга акта и одлуке са одређеним роком трајања законског значаја Законодавном Одбору на преглед. Одбор, подељен у секције према гранама државне управе, пошто изврши њихов преглед, најдаље у року за 5 месеци, решиће у пленуму, које остају у важности без измена, које се мењају а које се укидају. Неподнети привремени закони, уредбе, правилници и решења Министарског Савета и друга акта и одлуке са одређеним роком трајања законског значаја престају важити. Одлуке одборске прогласиће се као закон. Оне, о којима Одбор у остављеном року не донесе никакву одлуку, важе и даље у целини, док се не замене редовним законодавним путем.

Сви привремени закони, уредбе, правилници и решења Министарског Савета законског значаја који се тичу: аграрних односа у земљи, Народне Банке Срба, Хрвата и Словенаца, ликвидације мораторног стања, ликвидације правног стања створеног ратом и накнаде штете ратом причињене, уредба о зајму и о убрзању рада код судова, могу се мењати само законодавним путем.

Члан 131.

До доношења закона о уређењу министарства, о Државном Савету, о Главној Контроли, о пословном реду у Државном Савету и о министарској одговорности привремено се проширује важност дотичних закона Краљевине Србије на целу државу, са изменама и допунама које буду извршене на начин предвиђен у чл. 133.

Члан 132.

Док се, у смислу чл. 57. овога Устава не донесе нови статут, остаје у важности статут прописан Краљем 30. августа 1909. године а објављен у „Српским Новинама“ 26. фебруара 1911. године.

Члан 133.

За изједначење законодавства и управе у земљи установљава се краћи поступак.

Сви законски предлози, који имају за предмет изједначење законодавства и управе, поднесени било од владе или од појединих посланика, упућује се преко Председништва Скупштине законодавном одбору.

Извештај законодавног одбора са предлогом који је одбор усвојио шаље се Народној Скупштини на решавање. О овим законским предлозима Скупштина решава поименичним гласањем јенанпут и у целини, прима ли их или одбацује. Пре гласања може по један представник сваке парламентарне групе дати кратку изјаву.

Овакав краћи поступак за изједначење законодавства и управе у земљи може се применити за 5 година од дана ступања на снагу Устава, али се тај рок може законом и продужити.

Док траје Уставотворна Скупштина као Законодавна Скупштина, Уставни Одбор вршиће дужност овога Законодавног Одбора.

Члан 134.

По ступању на снагу овога Устава остају привремено садашње покрајинске управе, свака на челу са покрајинским намесником, кога именује Краљ на предлог Министра Унутрашњих Дела. Покрајински намесник врши покрајинску управу преко шефова оделења под непосредним надзором Министра Унутрашњих Дела, а као орган надлежних министара, на основу досадањих закона и уредаба (наредаба).

Закони донесени после ступања на снагу овога Устава не могу доделити покрајинским управама нове дужности.

О поступном преношењу послова покрајинских управа на поједина министарства и поједине области по одредбама донесеним на начин предвиђен у чл. 135. одлучиваће Министарски Савет по саслушању дотичног покрајинског намесника.

Док буду трајале покрајинске управе, оделења појединих министарства у покрајинама дужна су да за своје предлоге општег карактера или који се односе на службено особље, затраже мишљење покрајинског намесника пре министарског решења.

Странке имају право жалбе Државном Савету о административним споровима, у којима одлучује привремена покраинска управа као прва и последња молба. Саобразно овој дужности спремиће се у Државном Савету шта је потребно. Административни је спор само између приватног или правног лица с једне и управне власти с друге стране; а постоји онее, где је наредбом или решењем управне власти право приватног или правног лица повређено противу законских наређења. По томе није спор онде, где је законом остављено привременој покрајинској управи или административној власти, како да поступи, оцени или реши ствар.

Члан 135.

Предлог закона о подели земље на области и у уређењу области (чл. 95. и 96. као и о преносу досадање покрајинске надлежности на министарства и обласне управе (чл. 134.), влада је дужна у року од 4 месеца поднети Народној Скупштини на решење. Ако Народна Скупштина не би ове законе у року од 3 месеца решила имаду се исти донети по прописима чл. 133. о изједначењу законодавства и управе у земљи; а у колико ни по том краћем поступку не би ови закони били донесени у даљем року, од 2 месеца, имаде се наредити Краљевском уредбом у року од месец дана подела земље заједно са разграничењем покрајинске управе у смислу чл. 95. и 96. Устава. Та се уредба може мењати само законодавним путем. Ако се подела земље не би вршила ни по првом ни по другом ставу овога члана, него по трећем, онда се имају основати у Хрватској и Славонији четири области.

Исто тако, ако се подела земље врши уредбом, по овом члану, Црна Гора из 1913. године са котаром Бокоторским а без округа плеваљског и бјелопољског важиће као област и вршиће функцију области по овоме Уставу.

Законом о разграничењу области, Босна и Херцеговина ће се разделити у области у својим садањим границама. Док се то законом не уреди, окрузи у Босни и Херцеговини важе као области. Спајање тих области врши се одлуком обласних скупштина дотичних области донетом већином од $^{2}/_{3}$ гласова у границама одређеним 3. ставом чл. 95. Устава. Поједине општине или срезови могу се из својих области излучити и припојити другој области у садањим границама Босне и Херцеговине или изван њих, ако на то пристану њихова самоуправна представништва одлуком од $^{3}/_{5}$ гласова и ту одлуку одобри Народна Скупштина.

Окрузи (жупаније, окружја) остају као јединице државне управе док се не укину законом. Њихов круг рада регулисаће закон.

Ликвидација самоуправе округа провешће се у корист области и срезова чим буду организоване области.

Члан 136.

До новог закона о чиновницима, предвиђеног у чл. 106. Устава, важе садашњи закони о дужностима и правима чиновника. Нови закон има садржавати прелазна наређења у циљу ревизије и распореда управног чиновништва и бити донет најдаље у року од 2 године од ступања на снагу овог Устава, до када ће се извршити и ревизија чиновништва.

Члан 137.

Председници судова и сви судије којима је Уставом или законом ујемчена сталност задржавају се и даље на својим положајима и дужностима у суду. У осталим крајевима осим пређашње Краљевине Србије сталност за поједине судије може бити обустављена у року за годину дана по доношењу овога Устава. У томе року Министар Правде образоваће комисије из судија виших судова за ове крајеве, с којима ће договорно утврдити за које судије поименично неће важити ова сталност.

Потребна попуњавање упражњених председничких и судијских места вршиће се по законима, који сада постоје.

Судије, који су постављени или буду постављени по закону о привременом попуњавању чиновничких места за време рата или по другом ком закону или уредби привремено, дужни су у року од једне и по године по ступању на снагу овога Устава положити судијски испит. Који од њих то не учини у одређеном року, разрешиће се одмах од судијске дужности.

Касациони Суд у Београду, Сто Седморице у Загребу, Врховни Суд у Сарајеву, Велики Суд у Подгорици и Одељење Касационог Суда у Новом Саду, радиће до новог уређења једног Касационог Суда за целу земљу по досадашњем и сматраће се као оделења Касационог Суда.

Члан 138.

Може се забранити излажење, односно растурање новина и штампаних списа, који изазивају: мржњу противу државе као целине, верски или племенски раздор, а тако исто и кад посредно позивају грађане да силом мењају Устав или земаљске законе, само ако се из написа очевидно види, да се њиме иде на тако позивање грађана. Пропис чл. 13. став 3. о извршењу забране важи и овде. Кад престане нарочита потреба ови се прописи могу укинути законом.

Члан 139.

Док се не донесе закон о повластицама у смислу чл. 117. Устава све повластице издате до дана проглашења Устава, имају се ревидирати на начин предвиђен у чл. 133. Устава. Код повластица за сечу државних шума ревизијом утврђене цене (таксе) имаће повратну важност од 1. децембра 1918. год.

Члан 140.

Кад овај Устав ступи на снагу Уставотворна Скупштина изабрана 28. новембра 1920. год. претвара се у обичну Законодавну Скупштину, са роком трајања предвиђеним изборним законом за Уставотворну Скупштину.

Члан 141.

Док се на основу овога Устава не донесе нов закон о изборима народних посланика, важиће закон на основу кога су извршени избори на дан 28. новембра 1920. год. с изменама којима ће се довести у сагласност с овим Уставом. Те ће се измене извршити на начин предвиђен по чл. 133. овога Устава и важиће кад добију Краљеву санкцију.

Одбор може учинити и потребне измене у роковима, које тај закон предвиђа а сем тога је овлашћен да пропише и начин, на који ће се извршити подела мандата на поједине кандидатске листе према броју гласова.

ОДЕЉАК XIV.

Закључне одредбе.

Члан 142.

Овај Устав са прелазним наређењима ступа у живот кад га Краљ потпише а обавезну снагу добија, кад се обнародује у Службеним Новинама“. Од тога дана престају важити сви правни прописи који би били њему противни.

О извршењу овога Устава стараће се Председник Министарског Савета и сви министри.

Препоручујемо Нашем Министру Припреме за Уставотв. Скупштину и Изједначење Закона да овај Устав обнародује, а свима министрима да се о извршењу његовом старају, властима, пак, заповедамо, да по њему поступају а свима и свакоме да му се покоравају.

28. јуна 1921 год.
у Београду.

АЛЕКСАНДАР, с. р.

Цинкплеха
бр. 9, 10, 11 и 12, **Димензион-плеха** $^{1}/_{2}$ mm—2 mm **ексера, гвоздене жице** печене, **шина за точкове, ренда** свију сорти, **сикира** за цепање дрва и за дунђере-ручних, **катранисана папира, катрана** из камена угља, **платни** за штедњаке, **машинског** зејтина, **зејтина** за цилиндре, **жуте коломасти, калафоније, фирнајса, терпектина, свију сорти боја, петролеума, млевене соли, ец-натрон-соде, сирћетне киселине** и много сорти гвожђа, шпецераја и боја — добија се најјефтиније код
Јована Сајдла
трговина гвожђа, шпецераја и боја
Нови Врбас.
Телефон број 70. 1717 4—5

Оглас.

Комисији за израду новчаница од Динара 0.25 у Новом Саду потребно је 375 (тристотине седамдесетипет) комада сандучића за паковање и одпрему израђених новчаница.

Сандучићи имају бити: 1. од меканог дрвета; 2. унутрашње димензије: дужина 64 цм.; ширина 40 цм.; висина 33 цм. Дебљина дасака 18 мм. спојеви на ластин реп.

За израду и добаву ових сандучића расписује се овим офертална лицитација за дан 15. августа 1921. године у 10 часова пре подне у канцеларији Директора Обласне Финансијске Дирекције за Б. Б. Б у Новом Саду, као председника комисије за израду новчаница. Оферти ће се примати до одређенога дана за лицитацију до 10 часова пре подне.

Лицитанти наши поданици полажу пре лицитације 5% а страни 10% од излицитиране суме у име кауције. Кауција се полаже на Благајни Обласне Финансијске Дирекције у Новом Саду најдаље до 15. августа у 8 часова пре подне у готовом новцу; у државним и држави гарантованим обвезнизама по номиналној вредности; у заложницама Управе Фондова и другим које је Министар Финансија огласио способним за кауције и признао им пупиларну сигурност (по берзанској вредности до номиналне).

Сваки оферат (понуда) мора бити снабдевен таксеном марком од 10 динара. Рок испоруке дана од дана одобрене лицитације.

Из канцеларије комисије за израду новчаница.

У Новом Саду К. Н. Ђ. 50. 29. јула 1921. године. 1720 3—3

Набавка зоби.

Према наређењу Господина Министра Војног и Морнарице ЕПБр. 4555. од 28. маја тек. год, одржаће се у означеним Командама офертална лицитација за набавку и испоруку потребних количина зоби и то:

У Суботици 20. августа 1921. године у овој Интендантури за набавку 1,566.246

У Петроварадину 22. августа 1921. год. у Интендантском слагалишту ове команде у Петроварадину за набавку 720.708 килограма зоби.

У Вел. Бечкереку 24. августа 1921. године у Команди места В. Бечкерек за набавку 356.592 килограма зоби.

У Вел. Кикинди 26. августа 1921. г. у команди места Вел. Кикинда за набавку 482.220 килограма зоби.

Лицитација ће се извршити по одредбама чл. 86. до 98. закона о државном рачуноводству и чл. 26. до 43. Закона о набавама војних потреба, на основу писмених и запечаћених оферата снабдевених таксеном марком од од 10 динара.

Сваки лицитант пре подношења оферта има да прочита и потпише услове и да у понуди изјави да су му услови познати. Услови се могу прочитати у свако доба дана код горе означених команда и код свих Интендантских слагалишта на ово дивизијској територији.

Цене треба да буду означене цифром и словима од 100 килограма. На омотачу треба да је јасно исписано „Понуда за испоруку . . . килограма зоби . . . гарнизону“. Оферти ће се примати означених дана до 11 сати, а по том ће се приступити отварању оферата.

Поданици наше државе полажу 10% кауције од укупне вредности коју нуде, било у готовом новцу, било у гарантном писму кога новчаног завода прописно регистрираном. Страни поданици полажу дуплу кауцију.

Од Интендантуре Потиске Дивизијске Области ЕБр. 14100 од 3. августа 1921. године у Суботици. 1733 2—3

Набавка меса.

За осигурање потребних количина меса свима гарнизонима на оводивизијској територији за време од 1. октобра до 31. децембра тек. године и одржаће се јавно усмено надметање ради закључења директне погодбе и то:

У Баји: на дан 25. августа 1921. год. у Команди места Баја за гарнизон Бајски. Кауција 5.500 динара, просечна дневна потрошња до 120 килограма.

У Сенти: на дан 26. августа 1921. г. у Команди места Сента за гарнизон у Сенти. Кауција 5000 динара, просечна дневна потрошња до 100 килограма.

У Вел. Бечкереку: на дан 27. августа 1921. год. у Команди места В. Бечкерек за исти гарнизон. Кауција 15.000 динара, просечна дневна потрошња 300 килограма.

У Вел. Кикинди: на дан 29. августа 1921. године у Команди места В. Кикинда за исти гарнизон. Кауција 13.000 динара, просечна дневна потрошња 250 килограма.

У Сомбору: на дан 31. августа 1921. године у Команди места Сомбора. Кауција 15.000 динара, просечна дневна потрошња 300 килограма.

У Петроварадину: на дан 2. септембра 1921. год. у Интендантском слагалишту ове Команде у Петроварадину. Кауција 55.000 динара, просечна дневна потрошња 1000 килограма.

У Суботици: дан 5. септембра 1921. год. у ово дивизијској Интендантури. Кауција 55.000 динара. просечна дневна потрошња 1000 килограма.

Услови испоруке с могу видети свакога дана у свакој од горе означених Команада, а надметање означених дана има се извршити од 11 до 12 часова. Пре надметања учесници имају положити означену кауцију у готовом новцу или гарантном писму прописно регистрираном. Страни поданици полажу дуплу кауцију.

Из канцеларије Интендантуре Потиске Дивизијске Области ЕБр. 13859. од 30. јула 1921. год. у Суботици.

1732 2—3

КОВАЧКОГ УГЉА
Печујског и Ртањског
КОЛАРСКОГ И ГОРИВОГ ДРВЕТА
свих врста
ЦИГЉЕ И ЦРЕПА
најбоље каквоће добије се у свакој количини на
стоваришту дрва и угља
Д. Бјелић и Келер, Нови Сад
Гизелин трг 1. Телефон 117.
1649 7—104

Ракијски казани
у свакој величини и форми са приборима најбоље врсте могу се поново добити на велико и поједино код: - -
Јосифа Јовановића и Друг
казанџије
Мохач — Барања
1600 4—4

АГЕНТУРИИ И КОМИСИОНИ ПОСАО
Саво Секулић Сарајево
- - Јелићка улица број 4. - -
Прима разноврстну робу у комисију, а такође заступство
ЗА БОСНУ И ХЕРЦЕГОВИНУ.
1248 11—12

ВИНСКА БУРАД
употребљавана у врло добром стању у величини од 600—6000 литара садржине као и растове каце и винске пресе јефтино продају: :-:
Браћа Шварц, дрварски трговци
1598 **у Новом Саду.** 8—8

Цигље и црепа
најбоље каквоће може се добити уз снижене цене у фабрици или на дунавској обали у Новом Саду. Поруџбине се примају у писарници или на дрвари
Браће Шварц, Рибља пијаца број 12.
Лединачка Цигљана д. д.
1694 3—6 у Лединци.

Објава.

Хенрик Фогел новосадски становник даје овим на знање, да своју у Новом Саду у Имре Текели (Шафарикова) улици број 16. налазећу се безтеретну кућу 21-ог тек. месеца (пре подне у 10 сахати) у канцеларији Др. Еде Фрајнда новосадског адвоката (Жељезничка улица бр. 1.) из слободне руке продаје.

Услови могу се дознати у истој адвокатској канцеларији. 1759 2—3

Црквена звона
права из бронзе, десет годишње јамство. — На складишту око 50 комада, разне величине код:
МЕТАЛУМ Д. Д., ЗАГРЕБ, Илица 134.
Телеф. 1-98 1625 4-5 **Тражите ценике!**

Поточни млин
у Малом Хеђешу
из слободне руке продаје се на лицитацији 25. августа. 1744 7—8

КУЋУ
у Новом Саду, Темеринска улица 41 број
— пред станицом електричнога трамваја — продајем из слободне руке. Купац се може одмах уселити. — Обратити се на власника у **Госпођинце (Бачка).**
Др. Стеван Поповић.
1666 3—3

Телефон 24-55.
ХОРТУС
I. ХРВАТСКА ТВОРНИЦА КОНЗЕРВА Д. Д.
ПАРОМЛИНСКА 11. ЗАГРЕБ ПАРОМЛИНСКА 11.
УКУХАНО воће (компоти) у стакленкама са лименим поклопцем и у лименим кутијама, **Јам**-ови **мармеладе, слатка сок** од **лимуна** и **наранча, медењаци, чоколадни бонбони, бисквити,** конзервиране **шпарге, слатки грашак, махуне** у стакленкама, **рајчице** у лименим кутијама, **краставци, паприке, махуне, пфеферони** у оцту, **миксед пиклес.** 1731 2—2
БРЗОЈАВИ: ХОРТУС, ЗАГРЕБ.
БРЗОЈАВИ: ХОРТУС, ЗАГРЕБ.
Телефон 24-55.

МЕЂУНАРОДНО ТРАНСПОРТНО Д. Д.
JOS. J. LEINKAUF — EMIL EICHHORN
Телефон 3—22 — ЗАГРЕБ — Брзојави: Jugospedit
Подружнице: Брод н/С., Бос. Брод, Осијек, Вуковар, Новисад, Копривница.
846 9—24

ВЕЛЕТРГОВИНА ЖЕЉЕЗОМ
АДОЛФ ГОЛШТЕЈН И ДРУГ
ЗАГРЕБ, Хацова улица 25.
Телефон 20—91. Брзојави: „Агид“ Загреб.
Препоручујем своје вазда сортирано складиште.
ЖЕЉЕЗНЕ РОБЕ
1309 8—9